

Woordenlijst van het Puttens dialect: Ba tm Bo

Werkgroep Dialect

BAARS hooiberg [zie bij barg*]

BAKHUUS

gebouwtje naast de boerderij, bestaande uit één of twee vertrekken, waarin brood werd gebakken en varkensvoer gekookt; 's zomers wordt er vaak in gewoond (JB 1992 pag. 38 geeft een uitgebreider beschrijving)

BALKESLIET

verkregen door een sliet* in de lengterichting middendoor te zagen en heeft dus een platte en een halfronde kant; balkeslieten worden o.a. gebruikt om in een schuur of andere ruimte een zoldering te vormen waarop hooi opgetast kan worden

BANDHOUT

...,.....bij rietdekken men gebruikt er sprekelhout* voor

BANDREKEL

ondeugende jongen

BARG

de hooiberg wordt vaak kortweg 'de ba(a)rg' genoemd

[zie hieronder: barghaaf*, bargkap* en bargroe*]

[zie ook: kaak*, knuppel*, loanhout*, schuurba(a)rg*, stiep*, viet* en vip*]

<tegenwoordig zijn er veel minder hooibergen dan vroeger, doordat als voer veel kuilgras en minder hooi gegeven wordt; ook werd ongedorst graan (voornamelijk rogge en haver) in hooibergen opgetast, maar daarvan wordt nu veel minder verbouwd >

BARGHAAF.....?

BARGKAP

kap van een hooiberg '

BARGROE

onderdeel van een hooiberg: dikke, rechtop staande, houten paal, waarlangs de kap op en neer kan schuiven en op de gewenste hoogte vastgezet kan worden; daarvoor zijn door die paal (in het hogere deel) op regelmatige afstand (ca. 20 cm) gaten geboord; daar wordt de viet* (een ijzeren staaf) doorheen gestoken, zodat de kap kan rusten op het uitstekende eind van die staaf; een hooiberg heeft meestal 2 of 4 berg-

roeden, soms 5; elders komen hooibergen voor met 1 roe (in 't midden) of 3 roeden, maar in Putten niet (of vrijwel niet)

BE-AVENDEN

b.v. "Het wasgoed is be-avond" d.w.z. het wasgoed heeft tot in de avond aan de waslijn gehangen en is door de vochtige avondlucht weer klam geworden

BEDDEVREES

naam voor weefsels die gebruikt worden als overtrek van matrassen, peluws en kussens; meestal blauw/wit geruit of gestreept, soms ook nog rood erbij [vergelijk sjulkevrees*]

BEES

bes [meervoud bezen; ook in: bosbezen*, eerbezen*, gatbezen*, knoepbezen* enz.]

BEKKESNIEJEN

tweegevecht met messen; indien het in het dorp gebeurde, b.v. tijdens ossemarkt, werd als uitdaging soms gezegd: "Kom mee achter de kaark"

BELS

paard van zeer zwaargebouwd ras: "Dee vrachtriejer ree mit twee belzen veur z'n wagen." [mogelijk is 'bels' de vernederlandste uitspraak van het Franse woord 'belge' dat 'Belgisch' betekent; in België en het zuiden van Nederland werden veel van dit soort werkpaarden gebruikt]

BENEFFEN

naast, opzij (van): beneffen 't aarf stoat 'n rie peppels.

BENEFFENDEUR

zijdeur, b.v. de buitendeur die toegang geeft tot de goot/geut*

BENEFFENVAK

aangrenzend vak

BETEUND

krap <betuund ??>

BEUL

een brede hooihark die men achter zich aan of naast zich voorttrekt om sloeren* op te harken [ook doodloper*]

BIE

bij: "Hie stoat bie huus"

BIE(J)

(honing)bij [meervoudz biejen]

BIEJEN

beuij) 'ebeujen = bieden bood geboden

BIEJEVRETERGJE)

koolmees [zie ook sjiet-in-'t-vuur*]

BIEL

bijl

BIEZONDAG

halve zondag (2-de Paasdag, Hemelvaartsdag enz.)

BIKKEERS

huidirritatie aan het zitvlak ontstaan door het schuren van stugge kleding langs de bezwete huid b.v. bij het ploegen van een akker: "Je kriegen de bikkeers as je mit ploegen je kont rauw lopen."

BIRK

berk; 'de birken bedstee': liefdesnestje in het struweel

BIZZEN

dik doen: "Wat bin je weer an 't bizzen!"

BLAKKOATER

blikskater: "Blakkoater jong, wat is 't koud!" <ook: blakSkoater?>

BLAUW PAAPJE(N)

1 pimpelmees [velen noemen de pimpelmees een blauw paapje(n)] 2

heggemus [anderen geven deze naam aan de heggemus]

BLAUWBLOEM

korenbloem: "D'r zit veul blauwbloem in de rog."

BLEER

blaar [soms als 'bleur' uitgesproken]

BLEES

1 de bovenkant van een garf, d.w.z. dat eind van een bos graanhalmen waar zich de aren bevinden; [de onderkant wordt 'kont' genoemd]

2 de harde vliesjes van het klokhuis van een appel?

BLEIK

bleek = grasveldje waarop wit wasgoed na het wassen (nog niet uitgespoeld dus nog met sop erin) gelegd wordt om te bleken. Bij droog weer wordt het wasgoed soms na enige tijd weer nat gegoten.

BLEK

<werkw. blekken?> <zie slietenblekker*?, anblekken, trekmes?>

BLEKKEN

1 <zie 'blek' hierboven> '

2 een lapje grond in de herfst heel ondiep ompspitten

BLEUJEN

bleujde 'ebleujd = bloeien (van bloemen)

[vergelijkz bloeien* = bloeden (van een wond)]

BLIEND

blind

BLIENDOAS

een bepaald soort steekvlieg; lijkt blind te zijn, vliegt nl. meestal niet weg als hij ergens op de huid zit en naar hem geslagen wordt; is dus gemakkelijk dood te slaan [sommigen zeggen: bliendhoas]; <is de spelling blienddoas (bliend + doas) beter?>

BLOAR(KOP)

blaar(kop) = koe met bijna geheel witte kop, alleen om de ogen een kleine zwarte plek (en het overige lichaam meestal grotendeels zwart); ook, vrij zelden, dezelfde tekening in 'roodbont'

BLOEIEN

bloeide 'ebloed = bloeden (van een wond) [vergelijkz bleujen* = bloeien (van bloemen)]

BLOEMHOF

bloementuin (zie ook bij hof*)

[dit is (evenals hot) een de-woordl]

BLUISTER

'scherf' die van een geëmailleerd gebruiksvoorwerp afgesprongen is:

"Van dit pannetje is 'n bluisster of." [nietz bluuster!]

BOEKSEN

1 hout eken* (eek* kloppen): schors van eikehout afkloppen

2 hard op of tegen iets slaan, bonzen: op de deur boeksen;

't peerd stung in de stal tegen de muur an te boeksen; de buurman

boekste op de luken, want d'r mos 'n koe kalven. .

BOEREKOOL

boerenkool [zie ook bij moesmuis*]

BOEREVEZIET

boerenvisite (min of meer officieel: alle broers en zusters komen)

BOEZDEROEN/BOEZEROEN

overhemd, meestal geschikt als werkkleding

+++